

PAS OP JE WOORDEN

22 februari 1974

Goedenavond, vrienden.

Wij zijn niet alwetend of onfeilbaar. Hopelijk denkt u zelf na. Ons onderwerp dient actueel van aard te zijn. Ik koos de titel:

PAS OP JE WOORDEN

Waarom ik deze titel koos? Wanneer u nagaat wat er op het ogenblik zoal verteld wordt en wat de feiten zijn, dan worden wij toch wel met de meest vreemde tegenstellingen geconfronteerd. Er is bv. op het ogenblik een z.g. politieke energiecrisis. Maar die blijkt hoofdzakelijk te spelen rond de prijzen. Maar dat is kennelijk dan ook de enige bepalende factor hierin. Er is een crisis in de eenheid van de EEG, want de Fransen willen weer eens anders, liggen dwars, zo stelt men. Maar hebben die Fransen dan ooit eens niet anders dan de anderen gewild? Er is op het ogenblik een enorm schandaal: De bekende schrijver Solzjenitsyn is Rusland uitgegooid. Maar hoeveel anderen werden er om soortgelijke redenen niet uitgegooid, maar liet men wel zo creperen? Was dat dan geen schandaal? Wat maakt men zich dan nu opeens over al die dingen druk? De mensen maken zich tegenwoordig opeens druk over allerhande dingen, maar zijn daarbij zich m.i. van de werkelijke situatie niet bepaald bewust.

Wanneer er een kreet klinkt, schreeuwt men mee. De Nederlanders van heden trachten a.h.w. te bewijzen dat zij geen schapen zijn door massaal "boe" te roepen. Hetwelk hen echter hoogstens in een andere klasse van huisdieren doet komen. Je kunt nu eenmaal niet gelijktijdig tegen alles blijven protesteren met woorden, terwijl je bijna niets of niets werkelijk aan de gewraakte zaken doet. Zeker, men weet woorden te gebruiken, vaak zeer grote en mooiklinkende woorden. Maar wat zijn de feiten? Neem de kwestie Dennendal. Ik zou hier als realist op willen merken dat, ongeacht welke partij hier gelijk heeft en welke partij in zijn recht staat, beide partijen handelen op een wijze die direct strijdig is met hun woorden. Beiden zeggen op te komen voor de pupillen, maar juist die zijn het die voor dit geschil de rekening betalen.

Volgens mij zou men wat beter op zijn woorden moeten passen in deze tijd. Het is eenvoudig genoeg vele mooie en zelfs hoogdravende verklaringen uit te geven. Het is gemakkelijk ook te beweren dat iets goed is voor het volk. De vraag daarbij is echter steeds weer: in hoeverre kloppen die woorden met de feiten? Neem fluoridering van water. Zou dit op zich goed zijn voor eenieder? Dat is een vraag, waarop tot op heden nog geen definitief antwoord gegeven is. Wat heb je er uiteindelijk aan, wanneer je wel een schitterend gebit hebt, maar dit wordt voortijdig deel van je skelet? Ik wil niet suggereren dat dit een feit is, maar een mogelijkheid blijft het wel, zeker bij een gebruik van zeer lange duur. Want er zijn mensen die fluor niet of slecht verdragen. Men kan van mening zijn, dat fluoridering inderdaad een voor allen juiste oplossing is, maar men kan dit niet bewijzen. Heeft men dan het recht te verklaren dat dit de enig juiste, ja, enig mogelijke oplossing is, zodat eenieder zich daaraan maar heeft te onderwerpen? Vooral wanneer men ziet dat er inderdaad wel enkele gevallen zijn waarin dit nadelig was voor een enkele persoon, en toe moet geven dat men over de gevolgen op lange termijn zeker nog niet alles weet. Dat men beseft dat dit een vraagwaardige zaak blijft, blijkt volgens mij uit het feit dat de voorstanders steeds weer met verklaringen komen aandragen, waaruit moet blijken dat fluoridering niet schadelijk en noodzakelijk is.

Elders is men er voortdurend mee bezig te bepleiten dat men voor de industrie bepaalde ongemakken en overlast dient te nemen, omdat deze voor de werkgelegenheid zo uiterst belangrijk is.

Dit, terwijl die overlast zeker sterk beperkt zou kunnen worden, maar de industriëlen er vaak geen oren naar schijnen te hebben hiervoor veel te investeren. Degenen die het vestigen van bepaalde industrieën of het voortwerken van bepaalde industrieën bepleiten, vergeten erbij te zeggen dat die werkgelegenheid vaak maar enkele tientallen mensen betreft, terwijl vele duizenden onredelijk zwaar onder de overlast lijden. Mooie woorden zijn nog geen feiten. De mensen schijnen dit op het ogenblik nog steeds niet beseft te hebben, wat voor sommigen kennelijk een geluk is.

Luister eens naar de politieke partijen. Nu de verkiezingen op komst zijn legt elk van hen schitterende verklaringen af. Opeens blijken bv. alle partijen voor verlaging van belastingen te zijn. Werkelijk? Dat had u misschien gedacht. Zo zijn zij allen voor verdere sociale ontwikkelingen. Zij zijn voor de juiste sociale maatregelen. Kortom: zij willen alles voor u doen en als u hen tijdig opbelt, komen zij mogelijk uw bed nog voor u opmaken en de vloer zuigen. Mogelijk, maar alleen tot de verkiezingen voorbij zijn. Is het toch weer: veel beloven en weinig geven? Voor die mensen zou ook moeten gelden: pas op je woorden, want wat je zegt, daar meent men je aan te mogen houden. Er zijn veel te veel ijle woorden en beloften, waardoor de mensen zichzelf en anderen in moeilijkheden brengen. Het is gemakkelijk te zeggen: wij zullen ervoor zorgen dat alles voor u zo goed mogelijk geregeld wordt. Dan heb je alleen maar gezegd: ik zal datgene doen waarvan ikzelf vind dat het goed is. Maar wanneer je daaraan nog iets toevoegt, zo bind je je. Helaas schijnen vele mensen niet te beseffen dat woorden onder bepaalde omstandigheden bindend kunnen zijn.

Elke keer, wanneer je iemand iets belooft - desnoods alleen maar om van iemand af te komen - heb je je vastgelegd. Dan moet je ofwel beantwoorden aan hetgeen je beloofd hebt, of je dit nu graag doet dan wel niet, of je zult moeten erkennen dat je een fout hebt gemaakt en je beloften niet na kunt komen. Je kunt niet eenvoudig over de feiten wegllopen en zeggen: ik heb mijn woord wel gehouden, maar de zaken zijn wat veranderd, dus vergeet het maar, de mogelijkheid is al lang voorbij. Vele mensen vergeten juist dit aspect van hun woorden. Bezie ik de moderne wereld dan wordt daarin zeer veel als zeker, vaststaand, als vaste belofte zelfs, gesproken. Men gebruikt steeds weer vele grote woorden die bij nader bezien niets betekenden, maar waarop zeer velen hun vertrouwen hebben gesteld. Dit acht ik onjuist.

Vrede in Vietnam bijvoorbeeld: Toen deze vrede in Parijs werd getekend, heeft men de schouders opgehaald over de woorden die onze orde daaraan voorheen had gewijd. Volgens hen, zo riep men uit, is het zeker tot 1976 voor vrede hier zelfs maar mogelijk zou worden. En nu is er vrede, daarop kunnen wij zonder meer rekenen. Op uw leven had dit niet zoveel invloed. Maar wat is de praktijk: wreedheid, koppensnellerij om te bewijzen hoe dapper men wel is geweest. Iets wat voor beide zijden geldt, ongeacht de 'vrede', waarover men het eens meende te zijn geworden. Dergelijke zaken kunt u ook zien in Cambodja. Dat is de werkelijke betekenis van het Parijse verdrag. Dat zijn de feiten. Zoals er op het ogenblik veel wordt gedaan, veel offers worden gevraagd om de mensen te kunnen helpen in de Sahelzone: Je krijgt de indruk dat de gehele wereld meewerkte en het mogelijk maakte deze mensen van de hongerdood te redden. Beseft u wel dat nog steeds 2/3 van deze mensen op het punt staat van honger en uitputting te sterven? Is het u bekend dat meer dan de helft van de voorraden die als hulp werden gezonden, op dit ogenblik nog opgeslagen ligt en nog niet verdeeld werd?

Het is gemakkelijk mooie woorden te spreken, woorden over recht en rechtvaardigheid, over de rechten van de mens. Het is eenvoudig genoeg je idealen van verre afstand te verdedigen van grote afstand en anderen te veroordelen, zoals men op het ogenblik vanuit uw land bv. kritiek heeft op alles wat er gebeurt in Chili, Portugal, Kenia e.d. Dergelijke woorden zijn echter leeg, zij hebben geen werkelijke betekenis, geen zin. Pas daarom op je woorden. Want met wat je zegt, leg je je vast. En wanneer je dan ontdekt dat anderen geheel in die woorden geloven, zo schrikt men vaak en zou deze graag terug willen nemen. Er is zelfs een hooggeplaatst persoon in uw land die huiverachtig is geworden om nog enige verklaring af te leggen. Want, zo heeft hij ervaren, wanneer ik iets zeg, zo houdt men mij er ook nog aan ook.

Vraag u af of het nu werkelijk nodig is dat de mensen van alle goede bedoelingen die zij in de wereld hebben, een soort carnavalsfiguren maken. Je hoeft toch het goede niet te vermommen voor jezelf of anderen? Men dient te leren beseffen dat ook woorden belangrijk zijn. Wanneer een woord dat gesproken is, werkelijk en altijd betekenis heeft en niet slechts een vage uitvlucht wordt die met een daad in feite weinig of niets te maken heeft, zullen woorden weer gaan tellen in de wereld.

Wanneer je zegt iets te zullen doen, dien je je daaraan ook te houden. De Nederlanders spreken voortdurend woorden van sympathie voor allerhande vrijheidsbewegingen en revoluties, terwijl hun eigen land gelijktijdig wapens, munitie en zelfs soms elektronische installaties levert aan het heersende bewind. Wanneer de mensen daarachter komen, wat moeten zij dan wel denken? Zoals men zich ook steeds weer en luidruchtig aandient als werkelijke vriend van Israël en toch Nederlandse bedrijven eerst kortgeleden weer grotere hoeveelheden elektronica leverden aan de Arabische staten. Men kan natuurlijk stellen dat radio e.d. niets te maken hebben met oorlogsvoering. Dat zij daarvoor toevallig bruikbaar zijn, gaat u niet aan. Wanneer men dergelijke dingen - indien zij al uitkomen - probeert goed te praten, zo klinken de argumenten mij ongeveer in het oor als wanneer iemand die een ander kanonnen geleverd heeft, zich verontschuldigt door te zeggen: Hij vertelde mij dat hij die wapens nodig had om ratten te schieten. Kon ik weten dat hij ze tegen u zou gebruiken?

Dergelijke dingen komen steeds weer voor. Iemand die van onze zijde uit de wereld bezieet, zou dan ook het volgende kunnen stellen: In uw wereld hebben woorden geen wezenlijke betekenis meer, daar het verschil tussen woorden en daden zo groot is geworden, dat niemand meer geheel gelooft in de woorden die officieel gesproken worden - door wie dan ook. Degenen die in dergelijke woorden nog wel willen geloven en hun twijfels steeds weer het zwijgen opleggen, worden echter steeds weer zo zeer teleurgesteld, dat hun wantrouwen hen er toe brengt aan mens en wereld in toenemende mate onredelijke en zelfs onvervulbare eisen te stellen, die zij dan met geweld proberen af te dwingen. Zou het niet beter zijn dat men wat minder op de fraaie woorden zal letten en meer zou trachten de eerlijke en juiste woorden te gebruiken, de juiste formuleringen te vinden ook? Het is belangrijk dat men minder met diplomatiek geschermtel probeert een verkeerde indruk te geven, zodat de mensen rustig blijven tot de feiten kenbaar worden, waarop men dan verklaart dat men toch eerlijk iets anders heeft gezegd, dan men meende.

Er is behoefte aan eerlijkheid en precisie. Men kan bv. zeggen dat men alles zal doen om de welvaart in uw land te bevorderen. Maar om duidelijk te zijn, dient men dan ook te zeggen wat men onder welvaart verstaat. Welvaart druk je volgens mij bv. niet uit in dividenden, of in een optrekken van een minimumloon. Welvaart betekent voor mij bv. een redelijk welzijn voor allen, terwijl elke mens de mogelijkheid krijgt, datgene voor zich te verwerkelijken, wat hij belangrijk vindt, zonder dit overigens op kosten van anderen te moeten doen.

Er wordt volgens mij juist met vaagheden heel wat beweerd, wat onjuist is. Wanneer men bv. stelt dat men de cultuur in dit land met grote kosten zoveel mogelijk stimuleert, zo blijkt men uit te gaan van een te beperkt beeld van alles, wat tot die cultuur zou behoren. Ik voor mij meen bv. dat onder cultuur in uw land ook circus, film e.d. gerangschikt dienen te worden. Zij vormen voor velen een integrerend deel van het wereldbeeld en eigen ontspanning. Hetzelfde geldt voor het kleine cabaret, dat eveneens deel uitmaakt van het levenspatroon en de prestaties die te samen het culturele beeld van een gemeenschap bepalen. Ik vind het daarom onaanvaardbaar, dat een film en een circus zwaar belast worden, terwijl bv. opera en voetbal zeer zwaar worden gesubsidieerd. Om een voorbeeld te geven: er zijn in uw land heel wat meer mensen geïnteresseerd in film dan in voetbal, terwijl de cultuurwaarde van een film veel hoger kan liggen dan die van een voetbalwedstrijd, zelfs wanneer deze laatste een kampioenschap betreft. Want deze laatste maakt alleen maar agressies en chauvinisme vrij.

Ook in ander opzicht tref ik - vanuit mijn wereld - vreemde discrepanties aan.

Men beweert alles te zullen doen voor de ouden van dagen en toch, onder dezen leven er velen in stille armoede. Maar gerekend in totaalbedragen wordt in uw land meer uitgegeven aan subsidies voor zaken, die in feite tot de liefhebberijen gerekend kunnen worden en overbodig lijken te zijn, dan aan de staatsbijdragen voor verbetering van het lot van die ouden van dagen. Realiseert u zich dat in het ziekenhuiswezen meer wordt uitgegeven voor prestigeaanschaf en aanbouw, dan voor de werkelijke zorg voor de zieken, dit ofschoon men beweert met de besteding van die grote bedragen een perfecte gezondheidszorg na te streven? Het gevolg van deze prestige uitgaven is dat de feitelijke verpleging daar onder lijdt, onpersoonlijk wordt, terwijl men door deze hoge - maar zelden werkelijk nodige - uitgaven er bovendien toe komt verplegend personeel te laag te belonen - met uitzondering van de specialisten, aan dergelijke instellingen verbonden. Ik ben er echter van overtuigd dat de juffrouw die de ondersteek hanteert, dit met een zekere overgave dient te doen en voor die overgave ook beloond moet worden met een redelijk bedrag voor toewijding en besteedde tijd. Verder dient men te beseffen dat een werkelijk persoonlijke benadering van patiënten en hun problemen niet plaats zal vinden in grote gezondheidsfabrieken maar wel in kleinere eenheden waar elke persoon de eigen verantwoordelijkheden beter beseft en eigen onmisbaarheid beter aanvoelt.

Dankzij de vele mooie woorden is men steeds meer belang gaan hechten aan woorden en steeds minder aan de feiten. In uw land is het op dit ogenblik zo, dat voor elke 5 Nederlanders tenminste 1 persoon is die zich alleen met administratieve taken en overbodige bedisselarij bezighoudt. Zo iemand levert geen werkelijke bijdrage aan het welzijn of het inkomen van het volk en werkt zich vaak blauw aan een in wezen nutteloze taak, die alleen dankzij vele woorden op papier in stand gehouden kan worden en ook wordt. Gezien de neiging ook in regerende kringen steeds meer mooie woorden zonder praktische waarde te gebruiken, zullen dergelijke mensen in aantal steeds meer worden en steeds meer werkzaamheden gaan verrichten, die voor het welzijn en de welvaart van de mensen steeds minder werkelijk nut bezitten. Men praat dit alles goed door te wijzen op de noodzaak tot een perfecte administratie van alle verschijnselen. Maar dan zou men na moeten denken en op zijn woorden moeten letten. Eenieder beseft dat het onmogelijk is zonder ieders medewerking een perfecte administratie tot stand te brengen. Iedereen kan beseffen dat men minder geneigd zal zijn aan een dergelijke administratie mee te werken, naarmate men minder overtuigd is van haar nut en haar meer ervaart als een ingreep in eigen particuliere sfeer. Zeker, men hanteert dan strafmaatregelen om toch zijn wil door te kunnen zetten. Daarmee bereikt men dan hoogstens dat steeds minder kleine mensen door de mazen van de wet kunnen zwemmen, die voor de groten onder hen steeds zullen blijven bestaan. Wat dus in feite alleen een vergroting van sociaal onrecht betekent en geen verbetering inhoud van zelfs maar het sociale klimaat.

Om nog een ander voorbeeld te geven van een verkeerd woordgebruik: Men spreekt over uw land als een democratie en ontleent daaraan het recht met pressiegroepen binnen en buiten het parlement te werken. Maar een pressiegroep is in wezen nimmer democratisch: zij is een samenbaling van betrekkelijk kleine groepen mensen, die trachten hun inzichten aan alle anderen op te leggen. Wat m.i. in strijd is met elk beeld van een werkelijke democratie. Men zou hier naar de godsdienst kunnen grijpen en stellen dat mensen als Gijsen en Simonis ook niet bepaald democratisch zijn. Wat juist is. Maar deze mensen pretenderen niet democratisch te werk te gaan en kunnen bovendien niet eenieder dwingen hun inzichten te volgen. Juist dit laatste echter is een eigenschap van elke pressiegroep: Dwang. Ik acht een groep die u met leuzen probeert te brengen tot het aanvaarden van bepaalde inzichten, maar er niet voor terugschrikt desnoods geweld te gebruiken om dit te bereiken, onder beroep op democratische rechten, niet eerlijk. Dergelijke groepen zijn volgens mij door dit beroep op democratie tot oplichters geworden. Deze mensen beseffen dit waarschijnlijk zelf niet geheel. Zij menen dat het eenvoudig genoeg is: Je gebruikt macht, schreeuwt de juiste leuzen en men zal je je zin geven. Dat men daarmee de rechten van anderen verkracht, beseft men niet, of acht men van geen belang.

Ik vind het interessant te zien, hoe bv. in deze dagen de onrust in de studentenwereld zich ontwikkelt.

Ongeveer 1/5 van het aantal ingeschreven studenten studeert niet ernstig. Bovendien staat tegenover het aantal ingeschreven studenten een bijna even groot aantal dat wel lezingen bijwoont zo nu en dan, maar het studentzijn in wezen eerder als voorwendsel hanteert om een betrekkelijk daadloos bestaan te kunnen voeren. Zolang dit het geval is, kan men m.i. niet rechtens spreken over het recht van de student vele dingen op kosten van de gemeenschap te kunnen doen. Men zou eerst toe moeten geven dat dergelijke parasieten bestaan, en als eerlijk studiosis moeten trachten aan deze misbruiken een einde te maken, voor men nieuwe rechten en bijzondere steun voor de studenten als geheel opeist. Desnoods kan men dergelijke pseudostudenten aan onderdak helpen en voeden, maar dan toch wel op eigen rekening. Eerst wanneer men als student op deze wijze eerlijk tegenover de maatschappij staat, kan men terecht spreken over rechten. Ook hier is sprake van vele woorden en zelfs enige daden die misleidend zijn en het vertrouwen van de medemensen ondermijnen. Maar men beseft niet, hoeveel energie met nutteloze en vaak zinloze woorden wordt verspild.

Indien bijvoorbeeld de energie, besteed aan woorden die tegen de milieuverontreiniging gericht zijn, zou gebruiken om de Rijn zuiverder te maken, zou deze op dit ogenblik reeds het helderste water van de wereld kunnen bevatten, terwijl de gelden, nu besteed aan nutteloze conferenties, voldoende zouden zijn om velen die nu lijden door die verontreiniging, een redelijke vergoeding voor dit lijden te geven. Men wil natuurlijk de Rijn zuiverder maken. Maar de praktijk blijkt te zijn dat kortgeleden honden stierven door te drinken van het water van deze rivier, dat zwemmers die in deze rivier zwommen in een hospitaal verpleegd moeten worden, omdat zij een vreemd soort huiduitslag vertonen e.d. Waaruit blijkt dat vele woorden nutteloos zijn verspild.

Is 't reëel deze dingen te ontkennen? Heeft het zin op uw wereld, dat vele fraaie woorden worden gesproken door mensen over eerlijkheid en samenwerking, terwijl zij gelijktijdig proberen elkander de nek om te draaien? Mensen die reëel en eerlijk willen zijn, zullen op hun woorden moeten passen en er zorg voor moeten dragen dat zij de zaken formuleren, zoals dezen werkelijk zijn. Men dient ook steeds zoveel mogelijk het geheel van een situatie te zien en uit te drukken. Ik ben het eens met de mensen die beweren dat een groot deel van de prijsstijgingen in de laatste tijd werden veroorzaakt door multinationale ondernemingen. Maar men dient daarbij dan ook te vermelden dat het juist deze ondernemingen zijn, die op het ogenblik voor uw land 30 tot 35% van de werkgelegenheid scheppen en beheersen. M.a.w.: men profiteert ook van het bestaan van deze grote bedrijven. Het is daarom niet redelijk te stellen dat zij alleen maar negatieve betekenis hebben. Indien deze bedrijven in uw land niet deel zouden zijn van multinationale concerns, zou ook uw land een veel kleinere export hebben. Dit dient men mee te stellen, wanneer men zich wenst te keren tegen bedrijven van deze aard die de oliecrisis in feite hebben veroorzaakt, of door het opdrijven van de prijs voor grondstoffen die zij zelf produceren, de prijzen onnodig hebben omhoog gejaagd.

Pas op je woorden en zorg ervoor dat je nimmer eenzijdig spreekt en denkt. Erken mistoestanden maar besef ook, waaruit zij voortkomen en wat daar tegenover staat. Dan eerst kom je tot een woordgebruik dat een redelijk en overlegd handelen bevordert, terwijl het onderlinge vertrouwen hierdoor niet geschaad wordt. En wanneer u tegen bepaalde verschijnselen in de wereld protest aantekent, dient u bovendien te beseffen dat je niet je koek kunt bewaren en opeten tegelijkertijd. Het zal u bv. duidelijk zijn dat alleen door het feit dat uw land zetel is van of deelheeft in het werken van vele multinationale bedrijven, internationaal invloed heeft. Besef dit. Denk niet, dat je het één kunt verliezen en toch het andere behouden.

Begrijp, waarover je spreekt. Het is bijvoorbeeld eenvoudig genoeg de structuur van een leger aan te vallen. Persoonlijk ben ik overigens van mening dat het werkelijke nut van het Nederlandse leger zeer gering is. Realiseer u echter ook, wat er zou gebeuren wanneer dit leger er niet meer zou zijn. Dit leger vraagt een groot deel van het volksinkomen. Daarvoor houdt het echter ook een groot aantal mensen buiten de arbeidsmarkt en schept het een aantal behoeften die op hun beurt voor het bedrijfsleven grote betekenis hebben. Het leger zorgt er dus ook voor, dat de werkeloosheid waarvoor velen van u bang zijn, minder snel kan toenemen terwijl

bovendien een deel van de dienstplichtigen de kans krijgt zich in de dienst te ontwikkelen en te scholen, waardoor hun betekenis voor de burgermaatschappij toeneemt. Men verzet zich vaak tegen het bestaan van legers omdat men meent dat zonder dezen er geen krijgsgeweld zou bestaan. Maar dit geweld ontstaat niet door de legers, maar door het feit dat burgers zich op laten zwepen.

Men kan natuurlijk stellen dat de laatste wereldoorlog een onvermijdelijk conflict was. Ik vraag mij echter af of zonder de welbespraaktheid van een Hitler en zijn oneerlijk gebruik van woorden en anderzijds het ontbreken van een Churchill een dergelijk conflict zo fel en vernietigend geweest zou kunnen zijn. Woorden zijn soms machtiger moordwapens dan de machinegeweren en bommen, die zij tot werking brengen. Degene die vandaag angst voor de anderen predikt, zal u zoveel angst kunnen inboezemen voor het onbekende, dat u morgen meewerkt aan een oorlog die in feite niet noodzakelijk is, alles in de naam van de vrijheid en het vaderland. Het leger op zich is dus niet zo gevaarlijk, het bestaan daarvan is niet bepaald een ernstig feit. Het is eerder een van de vele vormen van maatschappelijke verspilling, die nu eenmaal op elk gebied onvermijdelijk schijnen te zijn. Men ziet vaak een leger als uitdrukking van macht. Ik persoonlijk zie een leger - de behoefte daaraan - eerder als een uiting van machteloosheid. Want wie wapens nodig heeft om zich te verdedigen is er volgens mij van overtuigd dat de wil van het volk om zich te verdedigen en de afhankelijkheid aan het eigen systeem van leven niet groot genoeg is om bestaande waarden te kunnen behouden en verdedigen, zonder dat specialisten die verdediging - tot tegen de wil van het volk toe - op zich nemen. U mag voor mij iets tegen het leger hebben en vooral tegen de structuur daarvan. Iets, waarover heel wat is gezegd de laatste tijd. Maar men moet dan ook wel even nadenken.

Ik vind het leuk dat de jongelui van tegenwoordig ook in het leger om inspraak vragen. Ik zou aan de andere kant hun neiging zich met alles uitvoerig bezig te houden, wel eens willen zien werken tijdens een werkelijk gevecht. Waarschijnlijk gaat dat zo: De kolonel fluit en roept zijn officieren, onderofficieren en manschappen samen en spreekt: Laat ons snel overleggen. Er komt een granaat aanvliegen. Zullen wij nu in dekking gaan, of zullen wij nog verder voorwaarts stormen? Waarna de overlevenden ongetwijfeld terug zullen moeten trekken om hun kameraden naar het hospitaal te brengen. Woorden zijn op dergelijke ogenblikken niet belangrijk. Dan moet men snel beslissingen kunnen nemen. Wie aanvaardt dat er een leger is, dient volgens mij daarmee ook te aanvaarden dat daarin de besluitvorming in de handen van enkelingen is gelegen. Je kunt nu eenmaal niet snel tot een beslissing komen, wanneer eenieder er eerst eens het zijne van heeft te zeggen.

Let eens op de woorden wanneer partijen bezig zijn politiek alles te betuttelen. De een meent dat er niet genoeg aandacht wordt gegeven aan de eisen van de vakbonden, een tweede heeft weer een ander topic, en nummer drie komt weer met geheel eigen wensen die men door wenst te drukken. De leden van die partijen beseffen kennelijk niet geheel dat een regering er niet is om enkele wensen te vervullen, maar het gehele maatschappelijke complex zo harmonisch mogelijk dient te ontwikkelen. Wat vaak betekent dat men iets van bv. het milieu op moet offeren om de mensen aan het werk te houden, terwijl omgekeerd bepaalde economische ontwikkelingen afgeremd dienen te worden, omdat weer het milieu belangrijker is dan de werkgelegenheid in bepaalde gevallen. Maar dan dient men dit ook eerlijk toe te geven, te zeggen. Want waar de mensen niet begrijpen dat het gaat over een geheel en niet alleen om een bepaalde klasse of belangengroep, begint het eerst recht gevaarlijk te worden voor de maatschappij

Omwille van de rust vertelt men soms halve of hele leugens. Wat gemakkelijker is. Maar men zou eerder zich ervoor moeten hoeden zó het vertrouwen van de mensen te beschamen. Anders krijgen wij een crisis in vertrouwen, zoals deze eens bij Colijn begon, toen deze sprak: Ga rustig slapen, de gulden devalueert niet. Wat op dat ogenblik waar was, want dit gebeurde inderdaad eerst even later, toen het kapitaal van bepaalde heren in een andere valuta was geconverteerd. Zoals later iemand uitriep: Maakt u geen zorgen. Wij zijn neutraal en Duitsland respecteert dit. Toch was men reeds voor een inval gewaarschuwd en vlogen drie dagen na deze woorden

Junkervliegstuigen boven uw land. Vliegstuigen deden enkele dagen nadien zelfs aanvallen op de burgerbevolking. Chamberlain wist wel beter, of was een grote dwaas, toen hij theatraal uitriep: "Here I bring you peace for our time!" Woorden, woorden, woorden. Woorden die het de mensen onmogelijk maakten snel en juist te reageren, zich een eigen mening te vormen e.d. Illusies voortgebracht door de behoefte eigen grootheid in de ogen van anderen te handhaven of te bevestigen misschien. Zou men niet beter op zijn woorden kunnen passen en de waarheid wat meer spreken?

Wat denkt u van deze: Er bestaat geen enkel gevaar voor Nederlandse kustverdediging. Enige dagen oostenwind en het strand is weer zoals voordien, de duinen zijn weer in de oude staat. Ondertussen verzakt Nederlandse bodem langzaam maar onophoudelijk en wordt het geheel steeds kwetsbaarder, vooral in Noord en Zuid-Holland. Zoals men zwijgt over de mogelijke betekenis van een onverwacht grote versnelling van de aardrotatie. Maar aan de andere kant zou men mogelijk kunnen voorzorgen door de mensen duidelijk te maken dat dit afwijkende klimatologische ontwikkelingen kan veroorzaken. Helaas zwijgt men over dergelijke dingen liever. Want de waarheid bekend maken, betekent, dat je ook verplicht bent tot handelen. En daarvoor wil men liever de tijd nemen.

Maar al te vaak klinkt het: pas op je woorden; juist daar waar men fouten heeft gemaakt of met onverwachte ontwikkelingen geconfronteerd wordt. Dan heet het: pas op je woorden, want wanneer zij erachter komen, zitten wij met de moeilijkheden en is ons gezag naar de maan. De praktijk wijst uit dat men liever mooie, maar ergens vrijblijvende woorden spreekt. Zoals bv. de declaratie van de rechten van de mens, die in alle landen min of meer in de praktijk ontkend worden. Het enige recht van de mens lijkt soms te bestaan uit de toestemming de rechten van de mens te citeren, wanneer hij tégen alle stellingen van deze rechten in door zijn gezag wordt behandeld, omdat de autoriteiten op grond van de wensen van een meerderheid menen minderheden te mogen onderdrukken.

Let wel, ik pas bij dit alles wel degelijk op mijn woorden en weet heel goed, wat ik zeg. Ook in geestelijk opzicht is het belangrijk op je woorden te letten. Vaak zult u uitspraken horen - zelfs hier, waarvan u zich afvraagt of zij wel waar zijn. Wij wijzen hierop de laatste tijd trouwens steeds weer. Wanneer je weet dat iets betrekkelijk is, moet je zelf nadenken. Maar juist dit zelf nadenken wordt u in vele gevallen niet gegund. Vaak stelt men een betrekkelijke waarheid als een dogma, dat tegen eigen inzichten in desnoods dient te worden aanvaard op straffe van uitstoting uit een gemeenschap, op straffe mogelijk van helse pijnen enz. enz. Toch is juist het geestelijk leven van de mens een zuiver persoonlijke zaak. Indien u een innerlijke beleving kent, of een bepaalde kracht vanuit u tot werking weet te brengen, kunt u namelijk nooit met zekerheid zeggen dat voor een ander gelijke waarden en maatstaven zullen gelden, die dan ook nog tot dezelfde resultaten kunnen voeren. De praktijk wijst uit dat elke mens een geheel eigen persoonlijkheid heeft. Het activeren van alle krachten die in hem schuilen, is een persoonlijke kwestie. De methode die men gebruikt, is daarbij minder belangrijk dan het feit dat hij innerlijk tot beleving, of het wekken van krachten komt. Dan kun je niet stellen dat een geestelijke waarheid, zoals deze voor u bestaat, absoluut is.

Neem de mensen die anderen hun denkbeeld van besloten sferen in de geest opdringen; zij zullen later heel wat moeite hebben zo goed als hun volgelingen, om te kunnen aanvaarden dat een sfeer een staat van bewustzijn is, terwijl de poort van inwijding tussen de sferen eerder een ogenblik van een schok is, waarin men alles opeens duidelijker, ruimer en meer omvattend leert kennen. Voor mij geldt bv. dat inzicht het enige is, waardoor een scheiding in sferen tot stand schijnt te komen: verschil van inzicht dan. Wanneer je dan hoort hoe bepaalde belevingen van een geest of mens absoluut worden gesteld, terwijl men zelf beter zou moeten weten, zo vraag ik mij af of men in dergelijke zaken dan nog minder op zijn woorden pleegt te letten, dan in verband met meer stoffelijke aangelegenheden.

Waarom toch verkondigen mensen en geesten steeds weer zaken als zeker en onveranderlijk, terwijl dezen in henzelf niet eens zekerheden zijn?

Alles is betrekkelijk. Ook wat ik hier zeg is betrekkelijk waar, ook al spreek ik naar mijn beste weten en op grond van mijn kennis. Ik draag deze zaken aan u over, omdat zij voor mij zekerheden zijn. Maar wij allen in deze groep voegen er steeds weer aan toe: Denk eerst zelf eens na en vraag u af, of u dit werkelijk kunt aanvaarden. Dat wij vaak gelijk krijgen wanneer wij spreken over stoffelijke ontwikkelingen, heeft u in de loop der tijd wel kunnen constateren. Maar u hebt ook kunnen constateren dat wij niet altijd gelijk hebben. En daarop vestigen wij uw aandacht evenzeer als op de punten die in ons voordeel uitkomen. Wanneer je woorden spreekt, wees dan duidelijk.

Stel geen zekerheden, maar zeg dat iets volgens jou zo is. Zeg niet dat je iets weet, wanneer je dit alleen maar hoopt. Zeg niet dat iets de enige oplossing voor een bepaald probleem is, zelfs wanneer dit voor jou nu de enige besepte oplossing is. Begrijp dat de gehele wereld van de mens bestaat krachtens de verschillen van waarden en mogelijkheden. Probeer niet je eigen wezen en persoonlijkheid aan anderen op te leggen.

Wanneer een mens woorden juist gebruikt, zo worden wonderlijke dingen mogelijk. Uit het erkennen van waarheid komt een bewust en werkelijk samenwerken voort. Besef dat woorden die juist worden uitgesproken, vaak een soort magische werking hebben, omdat zij associaties bij de toehoorder op kunnen roepen, die niet in het woord zelf zonder meer aanwezig zijn. Zowel van de mogelijkheid beïnvloed te worden als van de mogelijkheid anderen te beïnvloeden en in hen bepaalde waarden wakker te roepen door een combineren van woord, ritme en intonatie dient men zich bewust te zijn. Dat dit bewustzijn bij ons bestaat, kunt u vaak zien in het schone woord. Want dit is niet, zoals menigeen denkt, een gedichtje. Het heeft vaak zelfs met dichtkunst niets te maken. Het is eerder een statement, een verklaring. Maar de woorden worden op de juiste wijze samengevoegd, de beelden associatief werkzaam gekozen. Hierdoor ontstaat een geheel andere sfeer, een indruk die zeker meer omvat dan de woorden alleen. Een reden voor ons om juist daarbij heel goed op onze woorden te passen.

Besef, dat de wijze van spreken alleen reeds invloed heeft op de waarde van de mededeling die in uw woorden ligt. Let erop tegen wie u spreekt en gebruik uw woorden zowel als intonatie in overeenstemming met die ander, opdat een zojuist mogelijk wederkerig begrip mogelijk wordt. Let op de wijze waarop anderen formuleren. Wie zegt: 'ik denk'', of: ik geloof'', drukt daarmee iets anders uit, dan iemand die een stelling onvoorwaardelijk stelt. Termen als: het is mogelijk dat, als: eventueel e.d., beperken de waarde van een uitspraak en eisen dat u zich ook over andere, niet direct genoemde mogelijkheden buigt om zo zelf tot een oordeel te komen.

Geeft u maar eens een woord.

Reactie: Zen.

Antwoord: Zen is een vorm van het boeddhisme, waarin men door overwinning van zijn lichaam tot nieuwe inzichten bij meditatie hoopt te komen. Volgens mij is dit juist.

Of het geheel juist is dient u zelf te bepalen, anders neemt u mijn stelling die onvoorwaardelijk werd gesteld, zonder meer als waarheid aan.

Stel ik: Volgens mij is Zen de meditatie, gepaard gaande met het overwinnen van het lichaam, waardoor men in de abstracte wereld de werkelijkheid gaat begrijpen, zo maak ik duidelijk dat dit mijn mening is.

Bij het voorgaande zou u nog u op mijn gezag kunnen beroepen. In deze tweede formulering is dit niet het geval, daar zij beperkt, voorwaardelijk, gebonden aan mijn persoonlijke mening, is gesteld. Welke woorden u ook hoort, het is steeds voor u goed u eerst de betekenis van hetgeen gezegd wordt, geheel voor ogen te stellen, voor u een eigen oordeel of handeling als gevolg daarvan begint of velt. Tracht steeds weer te begrijpen wat wezenlijk gezegd en bedoeld wordt. Ga dan na, in hoeverre u bekende feiten met het gestelde in overeenstemming zijn.

Dan komt u verder, want u vergroot uw inzicht en zult juister en meer op basis van uw eigen besef en persoonlijkheid handelen.

Overdenk bijvoorbeeld eens, hoe sommige gebedsgenezers op plegen te treden - een soort die ik persoonlijk niet bepaald waardeert. Zij zeggen: God is hier, God is met ons. Geef u over aan God en Hij zal u genezen. Geneest u niet? Dan moet de fout bij u liggen: u geeft u niet genoeg over aan God, of bent te zondig! Is dit redelijk? Is dit emotioneel voor u aanvaardbaar na een eerlijk gewetensonderzoek? Zo niet, volg dan uw eigen innerlijk en voel u niet gebonden aan deze uitspraak van iemand die mogelijk zijn eigen falen verhult door u aansprakelijk te stellen. Indien zo iemand je geneest, dan moet je aannemen dat voor hem hetgeen hij zegt een waarheid is, iets wat in en door hem de krachten der genezing wekt. Maar zelfs dan mag u niet zonder meer aannemen dat alles wat hij zegt nu ook geheel juist is. Kunt u mij volgen?

Daarom is het niet alleen zaak op je eigen woorden te passen, maar moet je ook goed letten op de woorden van anderen. Want je vergist je zo snel en soms zo graag. Wanneer iemand je bv. 'spits' noemt, neem je dit onmiddellijk als een compliment, zonder te beseffen dat de ander mogelijk bedoelt dat u niet veel werkelijk verstand hebt, maar u toch wel aardig weet te redden. In de wereld van heden is het zeer belangrijk dat men probeert de bedoelingen en de werkelijke betekenis van de woorden van anderen dan te begrijpen. Vooral dient men te beseffen dat in uw dagen woorden vaak heel iets anders zijn dan de daden van de spreker.

Besef, dat anderen een woord mogelijk in een geheel andere betekenis gebruiken dan voor u normaal is. Democratie betekent bv. voor sommige mensen: de menigte moet mij gehoorzamen, omdat ik tracht te doen wat ik voor het geheel juist acht. Een ander gebruikt het woord democratie en bedoelt daarmee: niemand moet proberen iets over mij te zeggen, mij iets te bevelen. Men heeft er alleen maar voor te zorgen dat ik over alle middelen kan beschikken die nodig zijn om datgene te doen, wat ik wil. Kijk door de woorden heen. Wie oplet ziet hoe juist in uw dagen woorden misleidingen veroorzaken, bedrog worden. Besef dat u door anderen begraven wordt onder leuzen, die bij nader inzien wel mooi, maar geheel onjuist blijken te zijn. Laat u niet overrompelen en vraag u steeds weer af, wat de betekenis is van een uitspraak voor u reageert daarop.

Vraag u ook steeds af wat de mensen tot stand brengen die dergelijke woorden tot u spreken. Want het gaat er niet om, wat zij zeggen, maar om wat zij tot stand brengen. Kortom, wanneer iemand een fabriek opblaast en beweert dit te doen om de welvaart te bevorderen, moet je je toch even af gaan vragen wat die daad werkelijk betekent. Daden maken vaak duidelijk, wat woorden in feite betekenen. Kijk daarom naar de daden van de mensen, wanneer u uit hun woorden niet geheel op kunt maken, wat zij bedoelen. En ondersteun zelf uw woorden door de daden die daarbij passen.

Hebt u commentaar?

Vraag: Studenten: moeten toch een bepaalde prestatie leveren, anders worden zij afgewezen?

Antwoord: Theoretisch waar. In de praktijk bestaan er heel wat mogelijkheden om student te spelen zonder werkelijk een goede prestatie te leveren. Er zijn bv. studierichtingen die nogal gemakkelijk zijn. Mijn bezwaar is echter voornamelijk dat deze jonge mensen stellen: ik ben student en daarmee sta ik boven de wet. Ik zal zelf wel bepalen wat ik aanvaardbaar vind en wat volgens mij de juiste weg is. Iemand die - geheel of grotendeels - studeert op kosten van de gemeenschap, werkt in feite voor de gemeenschap door zijn studie. Daarom kan volgens mij de gemeenschap voor haar investeringen ook eisen stellen en verlangen dat de student zich allereerst aanpast aan haar verlangens en regels. Mogelijk begrijpt u mij: Ik kan de jonge mensen begrijpen met hun vaak wat anarchische denkwijzen en verlangens. Maar ik meen hun argumenten en leuzen af te moeten wijzen op grond van het feit, dat hun relatie met de maatschappij daarin geheel verkeerd wordt voorgesteld, terwijl bovendien in vele gevallen hun daden niet stroken met hetgeen zij door het beginnen van een studie beweren te willen bereiken.

Voldoende?

Vraag: Hoe ontstond de versnelling van de aardrotatie en wat kan zijn betekenen?

Antwoord: Enige tijd geleden spraken wij over Kohoutek en stelden toen, dat een lichte verstoring van het evenwicht tussen de planeten daarvan het gevolg zou kunnen zijn, terwijl ook de eigen rotatie van planeten hierdoor mogelijk iets gewijzigd zou kunnen worden. Wij voegden hieraan toe dat dergelijke storingen geen rampzalige gevolgen zouden hebben. Ook een zeer kleine versnelling betekent echter dat grotere wrijving tussen aarde en atmosfeer ontstaat. Dit heeft invloed op windrichtingen en sterkten, kan een andere verdeling van neerslag ten gevolge hebben en geringe veranderingen in temperatuur voor delen van de aarde betekenen. Een dergelijke kleine massa veroorzaakt dit door een reeds begonnen versnelling of vertraging a.h.w. een duwtje mee te geven, waardoor een bestaande invloed langer doorwerkt. Voor de aarde was dit volgens mij het geval. Voor de aarde was reeds sprake van een verandering van rotatiesnelheid en zelfs - zij het zeer gering - een wijziging van asstand. In een dergelijke situatie zal een kleine inwerking voldoende zijn om een reeds verstoord evenwicht iets verder te verstoren, zodat een grotere werking ontstaat dan zonder dit normaal geweest zou zijn. De stormen van de laatste tijd zijn bv. niet geheel door Kohoutek veroorzaakt, maar werden wel gestimuleerd. Zonneactiviteit, warmteopslag van de aarde e.d. hebben hiermede tenminste evenveel te maken.

Wat deze versnelling betreft, die verdwijnt wel weer, maar dat duurt wel meer dan 100 jaren. Belangrijk is dit overigens niet, omdat weer een evenwicht ontstaat. Wel is het mede als gevolg van dit alles mogelijk dat een andere lastenverdeling bij de polen het gevolg is. Er zal bv. op sommige plaatsen meer ijs kunnen ontstaan, terwijl tijdens het zoeken naar evenwicht volgens mij eerst een groter deel van de poolkappen wegsmelt dan normaal, zodat er tijdelijk meer water en waarschijnlijk ook meer neerslag zal komen. Algemeen kun je stellen: Bij smelten van de poolkappen ontstaat waterstuwing in de richting van de evenaar. Dit houdt de bestaande versnelling in stand. Komt er daarentegen een mini-ijstijd, dan is de aardasstand stabiel, maar zal de omwentelingssnelheid sneller afnemen.

Is dit voldoende?

Vraag: Hebben aardgas en oliewinning met dit alles iets te maken?

Antwoord: Hiermede niet. Wel betekent het winnen van olie en aardgas, dat een ruimte die in beslag was genomen, nu vrij komt en opgevuld zal moeten worden. Dat kan op verschillende wijzen gebeuren. De meest voorkomende is wel, dat de vrijgekomen ruimten ingenomen worden door grondwater. Het is echter ook mogelijk, dat hierdoor een verzakking van de bodem optreedt - wat afhankelijk is van de gelaagdheid en structuur van de bodem.

Vraag: Is de verzakking van de Nederlandse bodem hiervan het gevolg, evenals het wegvallen van strand en duinen?

Antwoord: Dit is niet juist. Wel is het een feit dat er een tweetal breuken voorkomen in de bodem. Op de punten van de breuklijnen kan zo inderdaad een verzakking of hoogteverschil ontstaan, wat weer betekenen kan dat op dit punt de elementen meer vat op de bodem krijgen. Naar dit is zeker geen hoofdoorzaak. Een ding is echter wel zeker: Wanneer men u vertelt dat het voortdurend afkalven van de duinen niet ernstig is, een verschijnsel dat slechts tijdelijk is, is dit humbug. Men zegt in feite hiermee: wij zien het probleem wel, maar weten nog niet hoe dit op te lossen. Houdt de mensen dus voorlopig maar zoet. Waarbij men vergeet dat een onmiddellijk ingrijpen gewenst is, daar anders alle oplossingen wel eens overbodig zouden kunnen worden. Het enige wat men tot nu toe doet is op de punten, waar een te grote afslag plaats vond, wat zand bijeen harken. Waarmee men in feite niets verandert. Men dient uit te gaan van het feit dat men, door vele ingrepen, de stromingen van de zee langs de kust heeft veranderd. Onder meer het Deltaplan, verlenging van havenpiers spelen hierbij een rol. De verandering in de stroming heeft de vatbaarheid van grote delen van de zeewering vergroot. Daar zou men eerst iets tegen moeten doen. De oplossing zou volgens mij zijn dat men niet alleen een stenen versterking aan de duinvoet aanbrengt, maar tevens dat men golfbrekers

verlengt en verhoogt, om zo de stroming verder uit de kust te duwen en een zandbezinking te verkrijgen, die groter is dan de huidige. Allereerst zou men, bv. door basaltstort, een verdediging van rond 3 m. hoog aan de duinrand moeten aanbrengen, zeker op die punten waar nu reeds regelmatig duinafslag plaats vindt. Het verlengen van strekdammen vergt immers veel tijd, materiaal en geld, zodat dit slechts in een wat trager tempo gebeurt.

Vraag: Zouden onze waterstaatkundigen dat nu niet weten?

Antwoord: Men overweegt dit. Maar het is duidelijk dat zij niet zonder meer toe zullen willen geven, dat zij bij hun planning niet voldoende rekening hebben gehouden met het stroomeffect, dat door sluiting van zeegaten e.d. zou ontstaan. Zo heeft men zich m.i. ook onvoldoende gerealiseerd wat de verlenging van de havenpieren in Scheveningen en IJmuiden voor gevolgen zou kunnen hebben. Let wel: elke invloed op zich is niet bepaald groot of gevaarlijk, maar er is een cumulatief effect van kleine invloeden aanwezig, waardoor werkelijk ongewenste wijzigingen in de zeestroming zijn opgetreden. Men heeft met dit totaal effect volgens mij niet voldoende rekening gehouden, maar elk project afzonderlijk beschouwd.

Anderen hebben wel op deze mogelijkheid gewezen, maar met hun argumenten werd geen rekening gehouden. Zij werden afgedaan als niet ter zake doende. Wat impliceert, dat men nu niet geneigd is toe te geven dat men verkeerd gerekend heeft en eerst een algeheel plan wil opstellen, waardoor alle gevaren worden opgeheven, voor men toegeeft dat er inderdaad sprake is van een meer ernstige dreiging. Dit immers zou hen hun aanzien en mogelijk zelfs hun baantje kunnen kosten. Daarom werkt men in stilte, minimaliseert men de problemen en tracht met kunst en vliegwerk de ergste gevolgen te voorkomen. Wat normaal is voor instanties. In dergelijke gevallen zien wij steeds weer dat men minder aandacht heeft voor het tenietdoen van ongewenste effecten dan voor het ontlasten van eigen schuldmogelijkheid. Wat dat betreft mag ik hier wel aan toevoegen, dat bijna alle departementen een zeer grote en zeer frequente ontlasting boven alles na schijnen te streven.

Vraag: Wat denkt u van de afsluiting van de Oosterschelde? Men wil daarin nu een vloeddrempel gaan maken. Wat zal daarvan het effect zijn?

Antwoord: Een vloeddrempel is, voor milieu en zelfs stroming, altijd nog beter dan een totale afsluiting. Maar wij moeten dan ook rekening houden met een verminderde mogelijkheid tot afwatering - wat voor het binnenland toch van belang kan zijn - en met een verandering van het milieu, die toch nog tamelijk ingrijpend kan zijn, omdat het brak water onder normale omstandigheden sterk zoet wordt. Verder zou alleen een vloeddrempel niet voldoende zijn om het werkelijk gevaar voor de dijken weg te nemen. Onder omstandigheden als springtij en storm zou het water zich eerder normaal opstuwten. De stuwing zou volgens mij onder extreme omstandigheden eerder bevorderd worden dan afgeremd. Men dient er rekening mee te houden dat de stroming in een kleine opening altijd veel sterker is dan bij een grotere inlaat. Daarbij hebben mogelijke stroomgaten en riviermondingen tussen eilanden of in het land altijd een trechtervorm, waardoor de stuwing eveneens groter is en het verschil tussen eb en vloed groter wordt dan aan de kust zelf. Het zoute water loopt hierdoor ook verder op en dringt dus het land verder binnen. Dit alles speelt mede een rol.

Nu bestaat aan de Oosterschelde een ecologisch evenwicht, gebaseerd op de werkingen van het tij. Het is volgens mij de vraag, of, bij een verstoring van dit evenwicht zonder vergaand menselijk ingrijpen enige andere ecologisch verantwoorde ontwikkeling verwacht kan worden. Ik voeg hieraan toe, dat volgens mij de afsluiting van de zeearmen in Zeeland gevaar betekent voor de gehele kust van Holland en wel van ongeveer Monster tot ongeveer Petten. Men zal volgens mij in dit gebied zeer kostbare voorzieningen moeten gaan treffen, daar onder de nu ontstane omstandigheden de natuurlijke zeewering bij elke storm verder verzwakt zal worden en op de duur onvoldoende is.

Vraag: Kan het zand niet behouden worden?

Antwoord: De mogelijkheid daartoe is wel aanwezig, maar dan zou men, naast kostbare andere voorzieningen, te werk moeten gaan als bij griendvorming, dus het indijken van wad.

Hierbij dient men grenen matten op te stellen, die bij afgaand water het zand a.h.w. uitzeven en doen neerslaan. Men zou dan delen zover moeten beschermen tegen te felle golven, dat bezinkruimten ontstaan, waarin dan inderdaad zand door de zee wordt achtergelaten. Of dit uitvoerbaar is, weet ik niet, daar dit grote kosten en veel arbeid met zich zal brengen, alleen reeds door het scheppen van bezinkmogelijkheden. De schorren die zo ontstaan, vallen bij eb op de duur droog. Daar de winden hier voornamelijk uit westelijke richting plegen te waaien, zou op de duur tegen de bestaande duinrand stuifduin ontstaan, dat dan weer door matten en beplanting gefixeerd kan worden. Van groot belang is ook dat de duinen zo stevig mogelijk begroeid zijn en dat deze begroeiing zo ongestoord mogelijk kan voortgaan. Beschadiging daarvan door scheppen van bv. waterreservoirs, plaatsen voor recreatie e.d. betekent, dat weer en wind meer spel krijgen en dus het duin gemakkelijker verstuipt of wegvalt.

Wat wel een sterk afwijkend punt was. Ik hoop echter ook daarbij op mijn woorden te hebben gepast. Wij zullen nu werkelijk moeten gaan pauzeren. Nogmaals: Pas op uw eigen woorden, maar ook op die van anderen, zoals de mijne nu. Vraag u af, wat ik bedoeld kan hebben en niet alleen, wat u meende dat ik gezegd zou hebben. Want dat zouden wel eens twee verschillende dingen kunnen zijn.

Ik dank u voor uw aandacht.

Goedenavond.

(Vragen zijn sterk bekort)

ESOTERIE

Goedenavond, vrienden.

Mogelijk vond u het tot nu toe maar matig, of kende u het merendeel van de argumenten enz. reeds. Maar u moet dan maar denken: in een wat gewijzigde vorm komen alle dingen altijd weer terug in de wereld. Er is een tijd geweest, dat de mensen hier erg bang waren voor de SS Nu lopen zij er heen, want nu is het geen Schutzstaffel meer, maar een seksshop. Oude gezegden zijn ook nu vaak nog van belang. Nu geldt bv. nog: Nederland, let op uw zaak. Maar als men zo verder gaat, wordt het: Nederland, je zaak is failliet. En zo kan ik nog wel even doorgaan. Op zich zijn al dergelijke punten wel interessant en ook de actualiteit hoort er natuurlijk bij. Maar wat is meer actueel op het ogenblik dan het innerlijke leven van de mens?

Er zijn natuurlijk mensen, die niet beseffen dat zij dit hebben; mogelijk zijn er zelfs mensen die dit niet eens bezitten, ofschoon zij denken dat zij het in belangrijke mate hebben. Maar het is er toch en speelt steeds weer een rol bij de handelingen en denkwijzen van de mensen. Belangrijk lijkt het mij ook. Of nu Nixon nu wel of niet afgezet wordt, maakt voor u weinig verschil uit, zij het dat hij tweedehandswagens gaat verkopen en u bij hem zou kopen. Dan zou u afgezet worden. Maar verder maakt het voor u niet werkelijk iets uit. Maar je innerlijk leven is voor jou altijd van belang, omdat dit leven voor de mens immers bepaalt hoe hij de wereld beleeft.

Laat mij daarover dan op mijn wijze het een en ander zeggen: De mens die de slechtheid van de wereld zoekt te ontvluchten door zich tot zijn innerlijk te keren, is verkeerd: hij treft binnen aan, wat hij buiten reeds leerde kennen. De mens echter die in zichzelf keert om daar de kracht te vinden, waardoor hij het goede in de wereld kan versterken, is iemand die werkt met de kracht van het Licht en daardoor ook zelf als een klein lichtje door de wereld kan dwalen. Waarmede ik overigens niet wil zeggen dat elk lichtje een dwaallicht is. Maar menig licht dwaalt lange tijd, tot het beseft dat het door zijn gebrek aan lichtsterkte zich met andere lichten tezamen dient te voegen om zo tezamen een zo sterk licht te vormen, dat men op aarde de totaliteit van het werkelijke Licht enigszins kan vertegenwoordigen.

Voor mij is de gehele innerlijke wereld van de mensen steeds weer een interessante puzzel. De meeste mensen weten wel ongeveer wat zij in zich dragen, maar beseffen nog niet hoe al die stukjes tot een geheel in elkaar te passen zijn. Men denkt waarschijnlijk een mooi landschap in zich te dragen, maar als alle delen eindelijk op hun plaats komen, treedt een geheel andere voorstelling op de voorgrond: voor velen zal dat zoiets als de rustende Venus zijn of iets dergelijks. Op zich is dat niet erg. De ellende is echter dat de mens die in zijn innerlijke alleen bepaalde facetten van zijn wezen kent, zonder de samenhang daarvan te beseffen, zich vaak gedraagt op grond van zijn interpretatie van die facetten, alsof hij iets anders is en moet worden dan hij op grond van zijn gehele innerlijke waarde is. En dat loopt mis. Een mens die niet wezenlijk bewust is, wat zijn wezen innerlijk is, is een wezen dat niet zichzelf is. Hij strompelt dan als een soort weeskind van het bewustzijn door de wereld, daarbij voortdurend ongelukken veroorzakende voor zich en anderen op grond van hetgeen hij zijn bestemming en bewustzijn noemt

Wat wij nodig hebben? Allereerst geldt: Weet wat je bent. Dat valt in het begin zwaar tegen, maar met wat je werkelijk bent, kun je het voorlopig heus wel doen. Leef vanuit hetgeen je erkent te zijn. Dat kost je moeite, want je kunt dan minder aan anderen overlaten. Maar op de duur bereikt men zo wel veel meer. Werk met de krachten die je in jezelf vermoedt. Wanneer zij er niet zijn, is dit mogelijk bitter, maar je weet waar je aan toe bent. Denk maar: wanneer er geen vermoed is, gaat een bittertje er ook best in. Door te beseffen wat je aan mogelijkheden in je draagt, kom je als vanzelf tot een wijze van leven, waarin die mogelijkheden ook tot uiting kunnen komen.

De ellende van een mens is juist dat hij zich veel voorstelt, wat hij niet kan en niet is, ja, niet kan zijn, zodat hij niet wordt tot datgene wat hij voor de wereld zou kunnen zijn en betekenen. Daarom betekenen zoveel mensen in de wereld weinig, ofschoon zij veel zouden kunnen zijn voor anderen. Dit, omdat zij niet waarlijk datgene zijn wat zij in wezen wel zijn en zo de betekenis, die zij zouden kunnen hebben in kosmische zin op, een ander vlak trachten te uiten, waardoor zij kosmisch, maar vaak genoeg ook voor de wereld, onbetekenend worden. Dat is nog eens een kunst ook om het zo te zeggen, waar of niet. Maar maak u geen zorg: Ik moet het kort houden. Dan houd ik iedereen te vriend, inclusief het medium. Alleen mijzelf bevalt dit kort zijn minder, maar dat moet dan maar een keertje.

Wat dat betreft: Elke mens - en geest - is onder omstandigheden zijn eigen grootste vijand, omdat je van jezelf geneigd bent alles te verdragen, wat je van een ander niet zou willen verdragen, en jezelf alles gunt, waarvan je meent dat het anderen eigenlijk niet toekomt. Dus, mijne vrienden, laat mij de rest van mijn betoog vooral kort en krachtig uitdrukken: Wanneer je oog hebt voor de werkelijkheid, zie je zeker geen lichtend fata morgana van een dag, morgen, die de vrede en het paradijs terugbrengt op aarde. Maar wanneer je als mens of geest de werkelijkheid erkent, zoals die vandaag bestaat, zo zul je inzien dat je daarin zelf toch nog veel goeds kunt bereiken en voor velen goed kunt zijn.

In u ligt de mogelijkheid om uit alles wat er is, iets beters te maken. Maar indien u verwacht dat u het betere zult krijgen of zelfs dat u daarop recht hebt, maakt u van uw leven niet veel bijzonders, dat is ook wel zeker. Wat u bent en wat u doet is eigenlijk in de kosmos niet zo belangrijk. Per slot van rekening: een mens meer of een mens minder, wat maakt dat uit in de kosmos. Maar voor jezelf is het heel erg belangrijk, dat je bestaat. Daarom moet je nooit uitgaan van hetgeen volgens jou voor de wereld of zoiets, belangrijk zou zijn. Dat komt er immers toch wel, wanneer het werkelijk van belang is. Ga steeds uit van hetgeen in uzelf, vanuit uzelf en desnoods ook voor uzelf van belang is. De mens, die zijn bewustwording uitdraagt op grond van hetgeen hij is, zo zichzelf ook uiterlijk makende, tot hetgeen hij innerlijk beseft te zijn, bereikt een eenheid met alle dingen. In die eenheid met alle dingen heeft hij dan wel degelijk betekenis. Iemand die geen eenheid met de totaliteit vindt en zoekt, is niets. Maar iemand die, hoe onbelangrijk hij ook moge schijnen in de wereld en voor zich, mits hij maar enige eenheid met het Al bereikt, of zelfs maar met een deel daarvan, vindt belangrijkheid, niet door hetgeen hij doet, maar door de eenheid, die hij verwerft met alle dingen.

Is dat duidelijk? Het vraagt natuurlijk wel enig werken aan jezelf om zover te komen. Maar dan weet u tenminste voorlopig, wat u te doen hebt.

Nu nog een paar punten, waar u eens over na zou kunnen denken, wanneer u daartoe zin hebt. Wanneer je liefhebt, omdat je bezit, bezit je niets, verspil je je liefde en wordt je het slachtoffer van misverstanden en vaak zelfs een redeloze haat. Wanneer je liefhebt om dat, wat je voor anderen kunt zijn, zul je in jezelf steeds meer kracht vinden door jezelf en in jezelf steeds meer banden met het Al ervaren en daardoor een totale liefde in jezelf leren kennen, welke je de negatieve aspecten van je leven helpt overwinnen. Met deze zaken is het natuurlijk altijd gemakkelijk zeggen en moeilijk gedaan, maar soms helpt het je al te beseffen waar de knoop schuilt. Vandaar.....

De eerste spreker heeft het een en ander gezegd over woorden. Ik zou hierbij nog op willen merken:

Hij, die aan woorden van anderen te veel woorden verspilt, verspilt veel van zijn tijd en kracht aan iets, wat toch niet meer is dan tijdelijk vervormde lucht. Zelfs wanneer uit woorden een werkelijkheid ontstaat, zo dienen wij nog steeds te onthouden dat de werkelijkheid bepaald wordt door datgene waarop die lucht uitwerkt en niet door die lucht zelf. Veel mensen huldigen het principe, dat je soms maar net moet doen of anderen lucht voor je zijn. Vaak trekken zij daarbij nog een gezicht of die lucht een sterke biologische of industriële geur heeft. Deze mensen lopen door het leven, alsof alle andere mensen stinken. Door hun concentratie op de minderwaardigheid van anderen komen zij nooit tot de conclusie, dat zijzelf nog het meeste bijdragen tot het ontstaan van de vele verschijnselen, die zij afkeurenswaardig achten.

Doet u zoiets a.u.b. niet. Wanneer wij innerlijke bewustwording nastreven, moeten wij uitgaan van het standpunt dat elke mens het recht heeft zichzelf te zijn, zichzelf te zoeken op eigen wijze en vanuit zichzelf een leven te voeren dat voor hem aanvaardbaar is.

Vervolgens moeten wij uitgaan van het standpunt dat alles wat anderen doen voor ons, nimmer een aansporing of verontschuldiging kan vormen, t.a.v. datgene wat wij op grond van onze erkende innerlijke waarden trachten te zijn. Zien wij dat het geheel van de wereld gek is, noemen wij dat voortaan normaal. Dat is juist, mits wij dan zelf de moed op kunnen brengen ook verder voor gek te staan. Blijf jezelf. Maar juist zij die de wereld verwerpen, keuren zichzelf af zonder dit te beseffen. Zij die de wereld aanvaarden, zoals die is, aanvaarden ook zichzelf zonder al te veel moeilijkheden. Zij die voornamelijk de wereld aanvaarden omwille van alle mogelijkheden, die zij daarin herkennen, zullen zichzelf leren aanvaarden om de mogelijkheden die zij in zichzelf mede ontdekken en zo, werkende aan zichzelf ook aan de wereld werken, zo een verbetering bereikende van besef, macht en kracht in zich en van harmonie in de wereld.

Ten laatste: Elke mens is deel van God. Wie doet of hij God is, is een dwaas. Wie handelt alsof er geen God is, is een nog grotere dwaas. Maar hij die in zichzelf God zoekt en beleeft, zoals deze in hem bestaat, zal daarmee de weg betreden die een erkennen van de Totale God mogelijk maakt en daarmee een besef van de kracht, waaruit het Al bestaat.

En dat was het dan.

Goedenavond.

d.d. 15 februari 1974